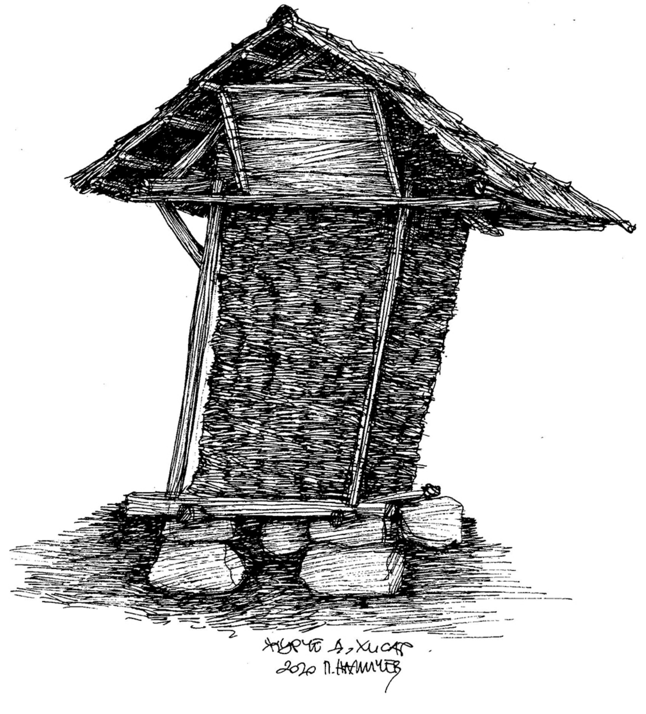

ПЕТАР НАМИЧЕВ

ТРАДИЦИОНАЛНАТА АРХИТЕКТУРА ВО ДЕМИР ХИСАР

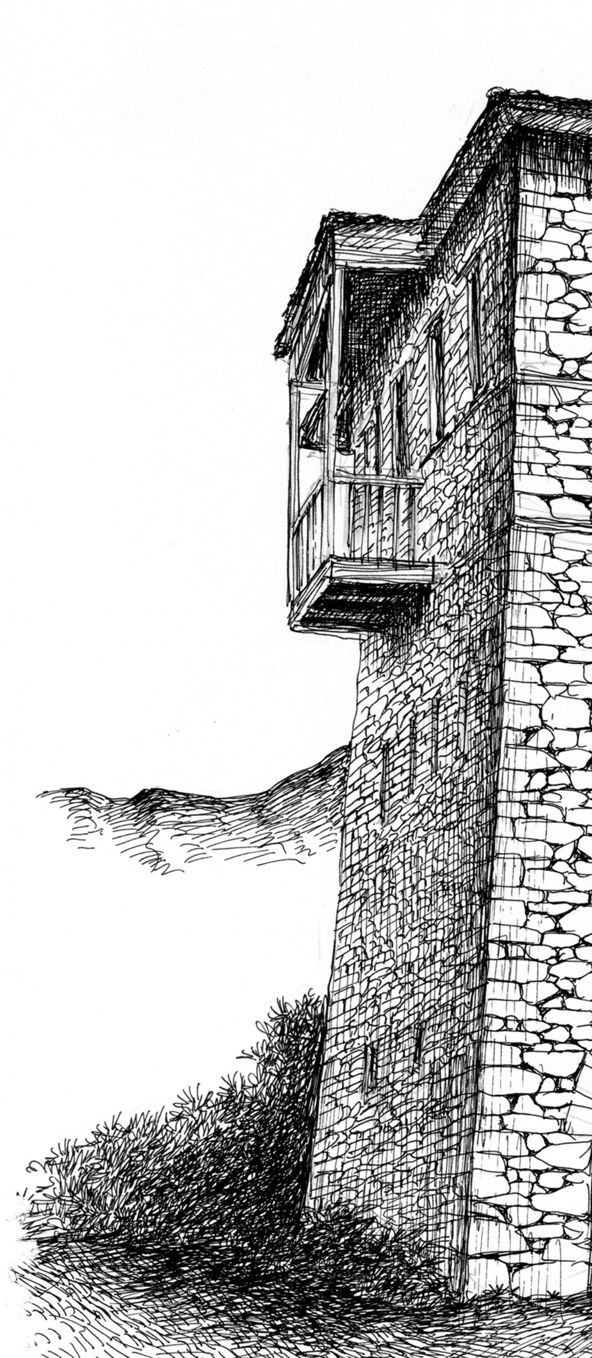

ТРАДИЦИОНАЛНАТА АРХИТЕКТУРА ВО ДЕМИР ХИСАР
THE TRADITIONAL ARCHITECTURE IN DEMIR HISAR

PETAR NAMICEV

НАРОДНО НЕИМАРСТВО XVI TRADITIONAL ARCHITECTURE XVI

Петар Намичев

ТРАДИЦИОНАЛНАТА АРХИТЕКТУРА ВО ДЕМИР ХИСАР

(од 19-от и почетокот на 20-от век)

Petar Namicev

THE TRADITIONAL ARCHITECTURE IN DEMIR HISAR

(from 19th and the beginning of 20th century)

Скопје

2020

Петар Намичев

ТРАДИЦИОНАЛНАТА АРХИТЕКТУРА ВО ДЕМИР ХИСАР
(од 19-от и почетокот на 20-от век)

Издавач, автор на текст и цртежи:
д-р Петар Намичев

Рецензенти:
д-р.Мирче Кокалевски
д-р Коста Балабанов

Лектура
Коста Кочев

Дизајн: Михаил Намичев

Печати: 2 Август, Штип
Тираж 100

Скопје 2020

Печатењето на изданието е финансирано
од Министерството за Култура на РС Македонија

Petar Namicev

THE TRADITIONAL ARCHITECTURE IN DEMIR HISAR
(from 19th and early 20th century)

Editor, author of the text and drawings:
Petar Namicev PhD

Reviewers:
Mirce Kokalevski PhD
Kosta Balabanov PhD

Lector
Kosta Kochev

Design and lay-out: Mihail Namicev

Printed by : 2 August, Stip
Copies: 100

Skopje 2020

Printing is financed by the Ministry of culture of RN Macedonia

ISBN 978-608-65654-9-7

Вовед

Народното градителство претставува значаен дел од националното градителско наследство, кое се развивало во контекст на општествено –економските услови и народното традиционално живеење. Истражувањата на народното архитектонско наследство во периодот на 20-от век претставуваат публикувани етнолошки материјали кои опфаќаат одредени области или населби, а се однесуваат на основните развоји и конструктивни карактеристики на станбената традиционална архитектура. Во втората половина на 20-от век систематизираните истражувањата на развојот и валоризацијата на народната архитектура биле насочени кон постојаното поврзување на традиционалната архитектура со актуелната современа архитектура и надворешните влијанија. Сепак влијанијата биле сведени на одредени надворешни елементи, без поголемо влијание врз просторната структура и типот на градба. Народното архитектонско творештво претставува дел од културолошките вредности, како дел од широка област на автохтоното народното творештво и на тој начин треба да се третира.

Развојот на станбената просторна целина била поврзана со општествените постојани промени, појавата на задругата и трансформациите и проширувањето на семејството, што се рефлектирало врз просторниот развој и промени на просторната целина на живеалиштата. Влијанијата од ориенталната – турска станбена култура биле изразени во градската куќа, додека селската средина задржала однос на сопствените локални сфаќања за станбениот простор на куќата. Во народната терминологија средиштето на станбениот простор се поврзува со просторот каде е огништето, со огнот, а се нарекува *куќа*, додека другите просторни единици се развивале дополнително со друг термин.

Introduction

Folk construction is an important part of the national construction heritage, which developed in the context of socio-economic conditions and folk traditional living. The researches of the folk architectural heritage in the period of the 20th century are published ethnological materials that cover certain areas or settlements, and refer to the basic developments and constructive features of the residential traditional architecture. In the second half of the 20th century, systematized research on the development and valorization of folk architecture was focused on the constant connection of traditional architecture with current contemporary architecture and external influences. However, the impacts were reduced to certain external elements, without much impact on the spatial structure and type of building. Folk architectural work is part of the cultural values, as part of a wide area of autochthonous folk art and thus should be treated.

The development of the living space unit was related to the constant social changes, the emergence of the cooperative and the transformations and expansion of the family, which was reflected in the spatial development and changes of the spatial whole of the dwellings. The influences from the Oriental-Turkish residential culture were expressed in the town house, while the rural environment retained its own local understanding of the living space of the house. In folk terminology, the center of the living space is associated with the space where the hearth is, with the fire, and is called *the house*, while other spatial elements developed further with another term.

Просторните традиционални форми на куќата се доста блиски со современите сваќања за архитектурата на станбениот простор, иако исполнети со кративни и инвентивни решенија сепак не извршиле големо влијание врз современата архитектура.

Развојот на станбената архитектура во оваа област има одредени автохтони локални традиционални вредности во рамките на народното занаетчиство и локалните сваќања за формата на градбата. Иако под различни влијанија особено на османлискиот начин на градење, градбите успеале да сочуваат, особено во селските средини изворно словенско, старо балканско наследство, со локални карактеристики. Поради обемноста на материјалот и бројноста на податоците за градбите кои се презентирани направен е селективен пристап при изборот на живеалиштата со исклучителни традиционални архитектонско градителски вредности.

Материјалот се однесува на обработка на пределската целина на Железник, во рамките на административната територијална целина на Демир Хисар. Презентираниот труд претставува резултат од систематска и повеќегодишна работа на прибирање и обработка на документацијата на традиционалната селска архитектира која се развивала во 19-от и почетокот на 20-отвек. Техничката документација содржи елементи прикажани во размер, како би можеле да се користат за понатамошна научно истражување, како логично продолжување на презентираната материја. Притоа документацијата овозможува и нејзино користење за насоките во примената на одредени елементи од традиционалниот начин на градење и занаетчиство во современи услови.

The spacious traditional forms of the house are quite close to the modern understandings of the architecture of the living space, although filled with creative and inventive solutions still did not have a great impact on modern architecture.

The development of residential architecture in this area has certain indigenous local traditional values within the framework of folk crafts and local understandings of the form of construction. Although under various influences, especially in the Ottoman way of building, the buildings managed to preserve, especially in the rural areas, the original Slavic, old Balkan heritage, with local characteristics. Due to the volume of the material and the number of data on the buildings which are presented, a selective approach was made when choosing the dwellings with exceptional traditional architectural construction values.

The material refers to the processing of the railway unit of Zeleznik, within the administrative territorial unit of Demir Hisar. The presented work is a result of systematic and multi-year work on collecting and processing the documentation of the traditional village architecture that developed in the 19th and early 20th century. The technical documentation contains elements shown in scale, how they could be used for further scientific research, as a logical continuation of the presented material. The documentation also enables its use for the directions in the application of certain elements of the traditional way of building and crafts in modern conditions.

Сл.1. Карта на територијата на Општина Демир Хисар со руралните населби, Fig.1. Map of Demir Hisar municipality area.

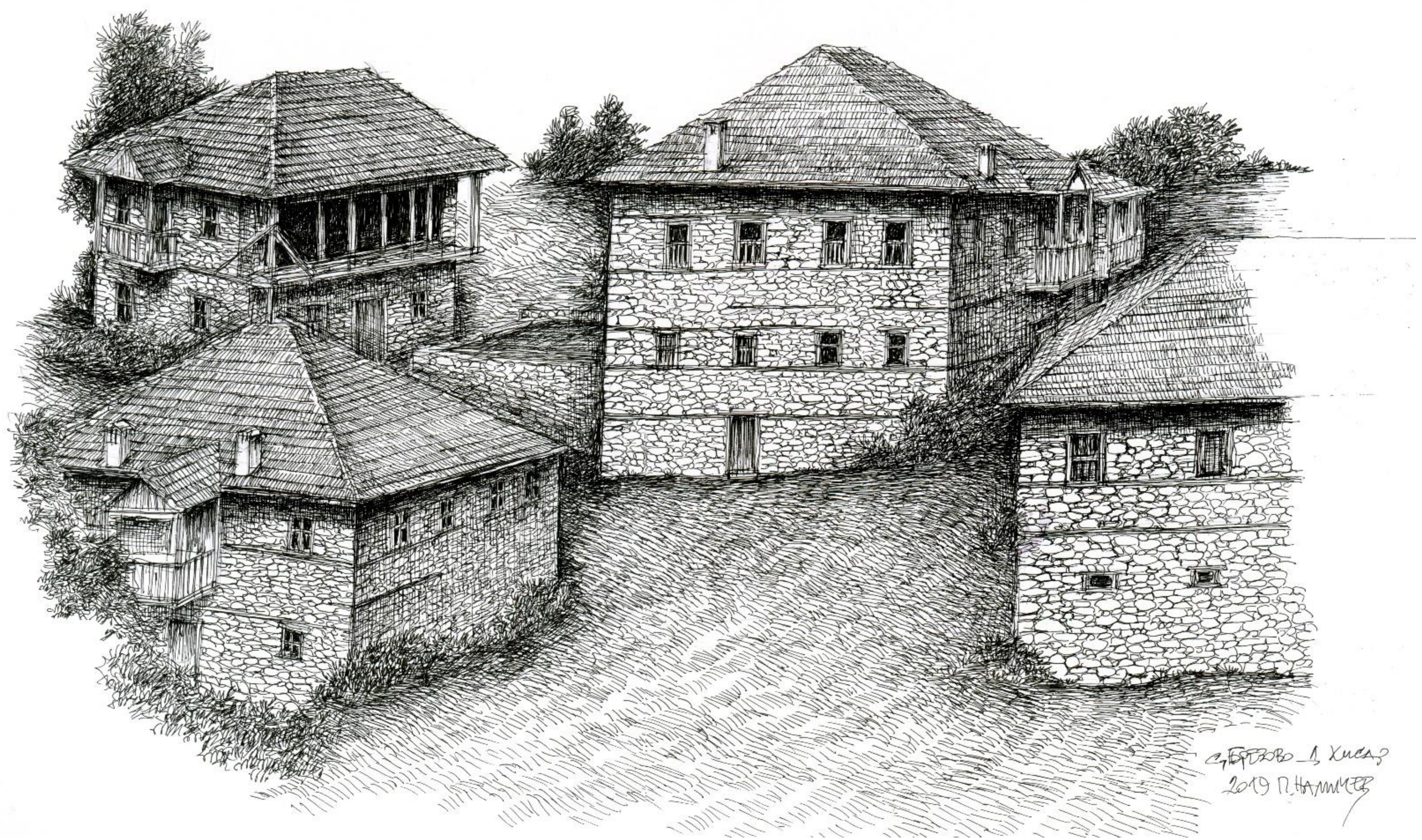

Сл. 2. Изглед на дел од селска населба, с.Брезово Fig.2 .View at part of the village,v.Brezovo

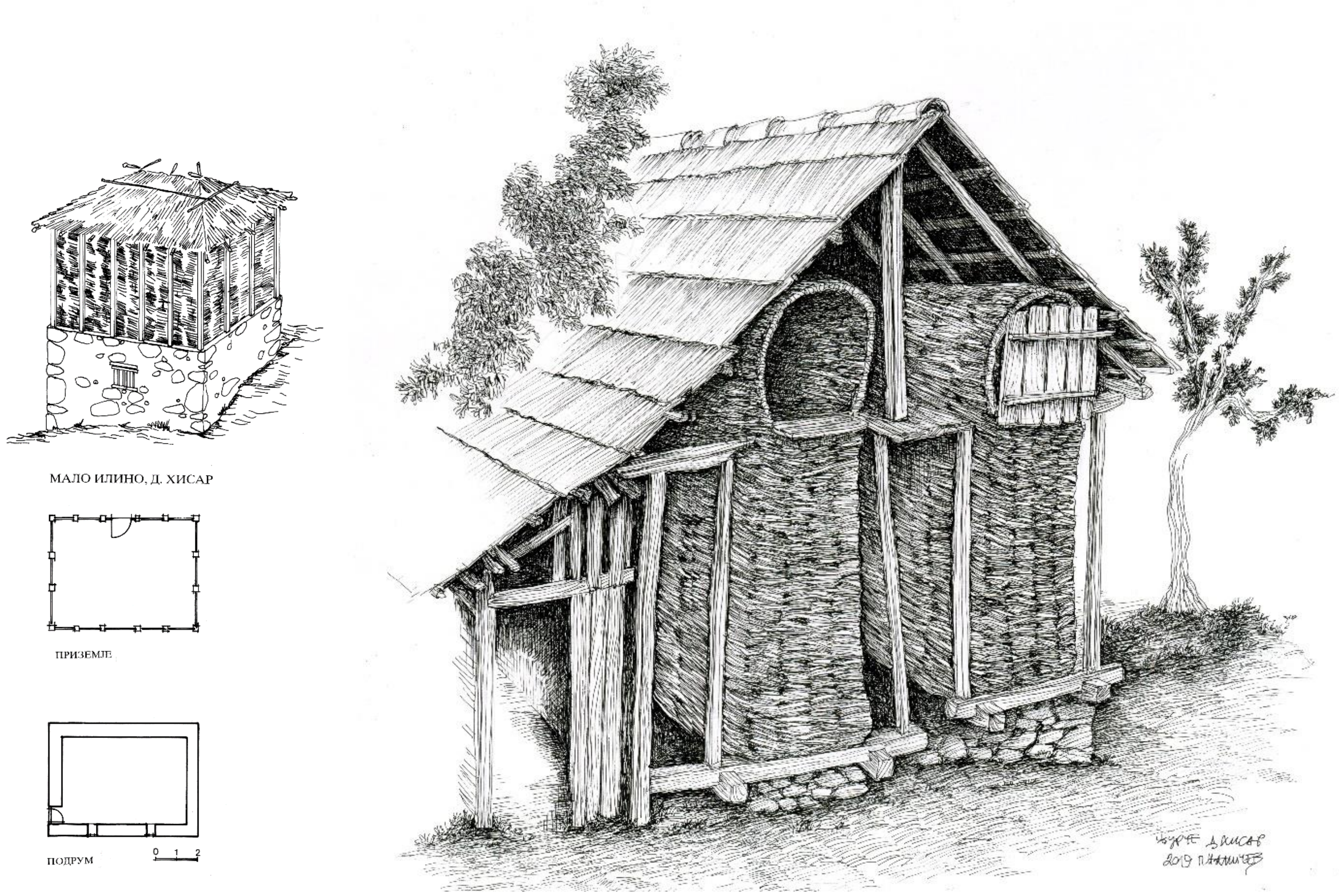

Сл.7.Основи и изглед на амбар(Мало Илино) и кош,(Журче) Fig.7.Base plans and views of barns(Malo Ilino) and corn cribs(Zurce),

1	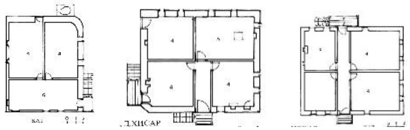 Основи со правоаголна форма ; Basics with rectangular shape
2	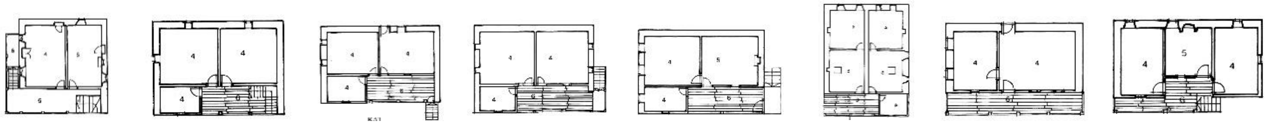 Куќа со чардак кој има положба –аголна, средишна или по целата должина; The basis of a single house with a loggia
3	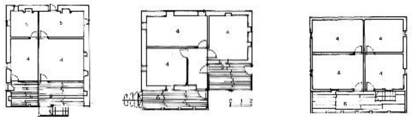 Братска куќа ;Brotherhood house that has separate spatial units
4	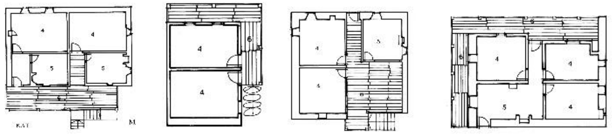 Комплексна куќа со неправилна форма на чардак ;Complex house made up of several separate units
5	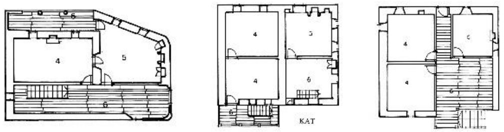 Куќи на три нивоа ; Houses on three levels

Сл.28.Типологија на куќа –чардаклија според организацијата на просторот; Fig.28.Typology of the house – *cardaklia*, according to space level

Содржина

Вовед 6

Традиционалната архитектура во Демир Хисар 12

1.Селски населби 16

1.1,Стопански двор 20

2. Живеалишта 40

2.1.Внатрешна обработка 53

2.2. Надворешна обработка 59

2.3.Поделба на просторот на куќата 76

3.Организација на градители 82

3.1.Градежни материјали 96

3.2. Покривна конструкција 103

4.Обичаи при градење 109

Заклучок 133

Список на информатори 154

Литература 173

Речник на народни поими 177

Содржина 176

Content

Introduction 6

The traditional architecture Demir Hisar area 12

1.Rural settlements 16

1.1.Agrycultural yard 20

2. Habitats 40

2.1.Interior 53

2.2. External elements 59

2.3.House 76

3. Builders 82

3.1. Building materials 96

3.2. Roof Construction 103

4.Building rituals 109

Conclusion 133

List of peoples as informers 154

Bibliography 173

Vocabulary of folk terms 177

Content 176